

A Wass Albert Irodalompartoló Egyesület

2012-ben meghirdetett pályázatára beérkezett

Ö-ző nyelvjárásban írt pályaművek

Wass Albert Irodalompartoló Egyesület

Hódmezővásárhely

2013.

Tartalomjegyzék:

<i>El lehet- e felejteni anyáinktól tanult nyelvünket?</i>	3
<i>Anna nap a Pusztán</i>	7
<i>Maj ha dobognak...</i>	10
<i>Csudapiac</i>	11
<i>Fejetlen madárijesztő</i>	13
<i>Gyerökkori nyaram</i>	14
<i>A papír húszas esete vidékőn</i>	16
<i>A szöröncsés embör, aki hirtelen gazdagodott mög</i>	18
<i>Különbségök</i>	19
<i>A félresikerült angyal története</i>	20
<i>A szögény gyerök élete</i>	23
<i>Ültetök mán vonaton?</i>	26

Wass Albert Irodalompartoló Egyesület

jelige: „Piroska”

El lehet- e felejteni anyáinktól tanult nyelvünket?

PROLÓGUS

Éggy alkalommal, - évtizedök múltán, hogy elkerültem otthonról - , anyukánál vótunk Székkútason, kis családi beszélgetés közbe', mög éggy kis idogálás mellett én is elkezdtem ö-vel beszélni, (mán, hogy né maraggyak lē tüllük), de néhány mondatom után az Öcsém rám szólt: „Bátyám, nē erőlted, mer' ez neköd mán úgy sē mögy, mög asztán nem is áll jól neköd”. Ezt mon'ta a drága Öcsém, oszt igaza vót, el is szégyöltem magam. Ú tu'tta, hogy köll igazán ö-zni, persze nem csak ő, hanem az otthonmára'ttak, az egész család, Kútason, mög Vásárhelyön is. Csak ő vót az, aki a „tanult” bátyjára is rá szólt, oszt én természetösen igazat attam Néki.

Valamikor én is tu'ttam ö-zni, sőt csak így tu'ttam beszélni, hisz' ebbe születtem bele, ebbe nyöttem föl, oszt szeretném mög is tartani, még ha nem mögy annyira, akkor is, legalább mögőrizni, de *majmolni* sömmiképp nem akarom az édosanyámtól, édosapámtól, mög ott mindönkitől mögtanult nyelvömet, *akkor mán inkább sēhogy sē*.

- . -

Hogy mér' lehet éggy gyerökként anyanyelvi szintön használt nyelvjárást a gyakorlatba' elfelejteni? Akarattal, nagyzásból, mög, -ahogy felénk mon'ták-, urizálásból sömmiképp, csak úgy gyütt a felejtés magától?, vagy tán mégsē? Mindmáig keresöm ezökre a kérdésoekre a választ, e nagyszerű PÁLYÁZAT kapcsán tán koncentráltabban tudom rōndözni az emlékeimbe', de csak úgy, ahogy visszacsōng a föleimbe, hogy is használtam eszt én is egykor, hogy használják még földieim most is, de mint észrevöttem éggyre kevesebben. Hogy mennyire sikerül, azt majd remélöm a T. Bizottság elbírálja.

(Nem a díj, hanem a véleményük miatt írtam mög ezt a kis PÁLYÁZATOT).

Emlékszöm rá, hogy kisgyerök koromba', amikor még iskolába sē jártam, az édosanyám, vagy, -ha éppen nem dó'gozott-, édosapámmal éggyüt, mán korán rōggel elkezték készülōdni. Ilyenkor az ünneplōsebb ruhájukat vōtték föl. Én mögkērdöztem tüllük, hogy „hova möntök?”, aszonták, „P fiam, hazamōnyünk a városra”, (mink így hí'ttuk Vásárhelyt), „de mán az ötórásival gyüvünk is vissza, tē mög vigyázz a tanyára, mög lásd el a jószágokat is”, monta apuka,

anyuka mög még hozzátette (az «utolsó szó jogán»), „mögnezzük édesanyámékat”. Hat évesen, -mer’ szalajtós vó’tam-, ugyanis mán az én dógom vó’t a jószágok ellátása, mög a tanya körüli munka.

Gyakran vó’tam egyedül otthon a tanyán, nem csak olyankor, amikor hazamöntenek a Városra, -mer’ ez nagyon ritkán vó’t, mög, akkor is csak hétvégökön-, hanem hétközbe’ is, mer’ akkor úk mind a ketten dó’goztak. Én nem bántam túlságosan, hogy elmöntenek hazulrul, oszt egyedül köllött otthonmaradnom, így legalább nem szólt bele sönki, hogy milyen sorrendbe végzöm a dógom, hisz úgyis neköm köllött azt mögcsinálni. Mög azt is én döntöttem el, hogy mikor kapcsolhatom be a, -még a Rákosi rendszerbe’ titokba’-, világvövösre alakított néprádiót, amin apuka a „Szabad-Európát” hallgatta, én mög mindég valamilyen külföldi nyelvön beszélő adót fogtam, és bámulattal hallgattam azt a beszédöt, amibül éggy árva szót sē értöttem, de ez engöm nem zavart, inkább irigyöltem azokat is, akik olyan gyorsan monggyák, mög azokat is, akik ezt úgy értik, mint én a mi anyanyelvünket.

Amikor mezítláb, fekete glottgatyába’, félmesztelen legeltettem a disznókat a tallón, sokszor álmodoztam errül. Mán ekkor mögfoga’ttam, hogy égyször, ha nagy löszök, mög iskolába járok, mög fogok tanulni éggy idegön nyelvöt, úgy, ahogy úk beszélük.

Tán valahun itt kezdödhetött el az én ö-zésöm „tragédiája”? Persze hogy nem csak itt. Később, mikor mán iskolába jártam, -a tanyai iskolákba’ nem tanítottak idegön nyelveket-, akkor is álmodoztam a fogadalmamról, de mögtanultam írni, olvasni, mög rágyüttem, hogy vannak érdekös könyvek is, amiket el löhet olvasni a jószágok mellett. Rászoktam az olvasásra, először meséket, később a Cooper regényöket, asztán komolyabbakat is. Ezöket a könyveket mind irodalmi nyelvön írták mög, ezér nagyon sokat formáltak a beszédömön. Asztán mög az általános iskolába’ is irodalmi nyelvön tanultunk mindönt, noha a tanítónéni, mög a tanítóbácsi is ö-ztek, mög mink is természetösen, így is feleltünk.

Vége lött a tanyai általános iskolának, anyuka beíratott az éggyik városi középiskolába. A Városon vó’t éggy öreg házunk a ’Madár’ uccába’, ahun a nagyszüleink laktak, és én is velük. Innen jártam mindön hétvégin „Hazulról haza” (*Dr Bakk Takács Sára*). Természetösen úk is ö-ztek, mégpedig röndösen. A középiskolába’ az osztálytársaim is, tehát a közvetlen élő nyelvi környezetöm nem változott lényegösen, de a tanárain mán az órákon nem ö-ztek. Én mán a szóbeli felelésöknél sosē ö-ztem, noha nem követölték mög túllünk a tanáraink, de ez neköm csak úgy gyütt, mer’ így vó’t leírva a könyvekbe’, így tanultam mög, oszt így is a’ttam vissza.

Végre löhetőségöm adódott legalább éggy idegön nyelvet tanulni, ez vó’t az orosz, de eleinte neköm tejjesen mindéggy vó’t, éppúgy, mint hatéves koromba’ a néprádiót hallgatva. Jól is mönt neköm az orosz. Asztán a következő év öszire úgy éroztem, hogy mög kéne még valamilyen másik idegön nyelvet is tanulni. Mivel röndszörösen jártam az akkori Megyi Könyvtárba, ahun lázasan válogattam az idegön nyelvkönyvek között, éggy kórei nyelvkönyvet még ki is vöttem, de két

nap múlva úgy döntöttem, hogy visszaviszöm, mer' nem boldogultam a „hieroglifákkal”, legalábbis neköm annak tűntek azok az írásjelök. Akkoriba' ott dógozott egy ölég közeli rokonom, bemöntem hozzá oszt mögkérdeztem tülle, hogy „K bácsi, mit tanácsolsz, milyen nyelvet kéne neköm tanulni még az orosz mellett?”. Kicsit gondolkozott, majd aszt monta, „Hát P-fiam, itt Európába' a némöt nyelvvel mindég el fogsz boldogulni.” Monta, hogy várjak egy kicsit, majd visszagyütt egy kezdő német nyelvkönyvvel oszt ideatta. „Dugd a gelebödbe oszt vidd ki úgy, hogy a főnök, mög a lányok nő vögyék észre”. (Itt most mögmondom tehát őszinén, hogy még azúta is tartozok a könyvtárnak 36,- forinttal, de ígéröm, hogy mögadom a késedelmi pólékokkal együtt, mer' csak köccsön vöttem, de az idők során elkallódott valahun).

Beíratkoztam egy TIT tanfolyamra is, ahun Cöce néni tanította a németöt, ez jó vó't, mer' ő születött némöt vó't, tehát a kiejtést, mög a hangsúlyozást úgy hallottam, ahogyan mindég is álmodoztam rulla. Az ütem azonba' neköm olyan lassú vó't, hogy felitül mán nem jártam be, hanem magamtül tanultam tovább. A nagyszüleim világvövös rádióján mindég találtam olyan adót, ahun németül beszéltek és hallgathattam, de csak akkor, amikor mán a leckével készen vó'tam, mög amikor nagyapám is otthon vó't, mer' nagyanyám mindég rám szól, „...kapcsold mán ki ezt a karattyolást, inkább tanújjál”, nagyapám ilyenkor csitítgatta, „Haggyad mán hagy hallgassa ez a gyerök”. Ű tudott némötül, csak mán gyöngén hallott és nem értötte röndösen. Mindég, tán mondhatom, mindmáig aszt hittem, hogy neköm a nyelvtanulás rontotta az ö-zési képességömet, amit mán beszédbe' egyáltalán nem tu'ttam használni, még ott sē, ahun mindönki ö-zött.

Vége lött a középiskolának, gyütt az éröttségi, ami ölég jól sikerült.

Az éröttségi után Budapestre möntem főiskolára, ahun mán az élő ö-ző nyelvi környezöt tejjesen mögszünt, itt sönki sē ö-zött. Az államvizsga után a munkahelyemön, - ami szintén nem ö-zös nyelvi környezötbe' vó't -, sē hallhattam gyerökkorom beszélt nyelvit.

- . -

EPILÓGUS

T'án túlzottan sokat foglalkoztam ebbe' a kis történetömbe' az idegön nyelv tanulásával, mögszörzésivel, de eszt tán avval tudom mögmagyarázni, - mos' mán főként magamnak -, hogy mindedig annak tulajdonítottam, hogy gyerökkorom beszélt csudálatos nyelvinek használatába' odáig süllye'ttem, hogy az öcsémnek köllött a figyelmömet fölhí'nni, mint írtam a prológba'. A németrül csupán annyit tudok mondani, hogy K bácsi a könyvtárba' nagyon böles tanácsot adott neköm. Télleg jól elboldogultam a némöt nyelvvel Európába', oszt élvezöm hasznát mindmáig, de nem töhetöm egyedül ezt felelössé az ö-zésöm kopásának, söt azér', mer' mögtanulunk egy idegön nyelvet, egyáltalán nem köll föadni tájnyelvi identitásunkat.

Ugyanígy nem felelős ezér' természetösen a többi nyelvi környezeti változás sè, amit röviden felsoroltam kis történetömbè', ezök csak befolyásolták azt. Tán, ha az individuális adottság hiányzott vó'na hozzá belüllem, mögmaradhatott vóna neköm is *örök értékül*, hisz nem akartam én eszt elfelejteni, *csak úgy gyütt magátúl, úgy, hogy észre sè vöttem*.

Ha mán beszélni nem is tudom, legalább írásba' mögpróbálom, hogy mögy-è még égyáltalán valamennyire neköm az ö-zés.

Ahho, hogy ehho a konklúzióho eljuthattam nagy szükségömo vó't erre a PÁLYÁZAT-ra.

- . -

Mezőtúr, 2013. 01. 24.

Tóth Péter Pál

Wass Albert Irodalompartoló Egyesület

Jelige: „Búzakéve”

Anna nap a Pusztán

Anna nem vót sē a Füredi Anna bál, sē a Kakasszéki Anna bál szépe. Bizonyára nem is vött részt ezökön az eseményökön. Magas, karcsú, tiszta tekintetű, melegszívű, erős akaratú, Istenhívő parasztasszony vót, aki az első világháborúba elvesztötte az „urát” s gyerökeket, küzdelmes munkával, de nagy szeretettel, özvegyen égy maga nevelte föl. Mögözvegyüléskor négy gyeröke vót, legidösebb lánya, a kis Anna 15 éves, - aki a későbbi tífusz járványban möghalt, - István 13, Mária 11 éves, a kisebbik fiú 3 éves sē vót még. Egész élete a vásárhelyi, illetve a későbbi székkutasi pusztával, ezen belül is Kis-pusztával fonódott össze.

Történetünk Anna későbbi életirül beszél, amikor az életbe maradt három gyeröke mán párt választott, mögnösült, illetve lánya férhön mönt, s gyerökeik löttek. Anna egyedül maratt kis tanyájába, s akkor még maga is gazdálkodott. Szöröncsés vót Anna, mert fiai jóra való mönyecskéket választottak, s veje is jóra való férfi lött. A család szeretetben élt, segítöttek, támogatták égy mást, amiben löhetött.

Két fia és lánya családotul szintén a Pusztán élt, ott gazdálkodtak kevés saját földön és bérölt földön. Az idősebb fiának, Istvánnak három lánya, a másik fiáéknak és lányáéknak is égy-égy gyeröke születött.

A család gyökerei a paraszti élethöz kapcsolódnak, ahun természetös vót a vendégszeretet is. Ha vendég, - különösen rokon – gyütt a házhon váratlanul, a nap bármely szakában, köszönés után az első kérdésök égyike az vót hozzá, öttél-é, éhös vagy-é? Szinte választ sē várva a ház asszonya hozta az asztalterítöt, s ha más nem volt, könyeret, szalonnát, kolbászt tött az asztalra és möginvitálták a vendégöt.

Számon tartották, - s a Kincsös Kalendáriumba külön mögjegyzöttek – erősen ápolták a családi névnapokat oszt ezt ünnepként élték mög. Mivel Annában a család szeretete és – tösgyökeres vásárhelyiként – a vendégszeretet is igön erős vót, a követközetös, hagyományokhoz híven ragaszkodó példájával gyerökeibe is átपालántálta ezt.

Anna névnapja a naptár szerint az év július 26-án van. A családi összegyüvetel e körül a nap körül szokott lönni, de mindig égy vasárnapi napon. Anna ezt

mögélőzően mindön gyerökihez elmönt személyösen égyeztetni az időpontot és möghínni úket a névnap ebédre. „Ebéd lösz fiam, gyertök el minnyájan”. Nem köllött sok szó, értötték égy mást, hisz az esemény mindön évbe ismétlődött. Anna és mindön gyeröke és családja tisztába volt azzal, hogy ez a számukra jelös nap a gabona betakarítás kellös közepin van, s ezér úgy köll a munkát szervezni, irányítani, hogy ezön a napon né köjjön a földön dógozni. Áltajjába erre az időre az aratás készen vót, a gabona körösztbe rakva várta a tarlón a behordást, asztagba rakást, vagy éppen ezök a munkák tartottak.

Ma mán kevés embör ismerheti, hogy a gabona behordás, asztagolás milyen erős fizikai munkát mög több embör összehangolt, égyidejű munkáját, eszközök biztosítását kívánta mög. A munka tempójától függően minimum négy férfimunkásra vót szükség. A behordáshon legalább két kocsi – löhetőleg bolond-kocsi – köllött, lovakkal, vagy ökrökkel, a hozzáértő hajtóval mög égy személy a tarlón, a gabonakévék kocsira történő fölrakásához, égy vagy két személy, aki a kévéket a kocsirul az égyre magasodó asztagra – vasvillával föladogatja, mög égy személy, aki az asztagot rakja.

István ragaszkodott ahhon, hogy a cséplés né tarlóruul, hanem asztagbul történnyen, továbbá ahhon is, hogy az asztagot ű maga rakja. Ezt nem engedte át másnak, néhogy az esetlegös szakszerütlen, gondatlan munka miatt az asztag beázzon, s kár keletközzön a gabonába. „Egész évi könyerünk benne van”, - gyakran mondogatta. Ki téríti mög a kárt? Mönnyön pörösködni érte bíróságra? Gyakran emlögette aszt a közmondást, hogy „Pörrül, - orvosságrul, - szerelömrül, - házasságrul nem tudni, használ-é, vagy mire válik”, aminek a szellemit életfilozófiája részivé tötte. Soha, sönkivel pörbe, haragba nem állt.

Térjünk vissza az Anna naphon. Az égyik nyáron az ebédre kijelölt vasárnapot mögelőzően futár érközött Istvánhoz, - Anna idősebb fiáhon – miszerint a cséplögép, a tervezöttől hamarabb gyün, a követköző hét elejin.

A behordás, asztagolás már folyamatban vót kisebb tempóban. Mivel a cséplögép hamarabb gyütt, a mögrövidült idő alatt köllött ezt elvégezni. Választani köllött Istvánnak: vasárnap az édösanyja névnap köszöntése, vagy az asztagolás a halaszthatatlan. István tudta, hogy szíve és esze szörint mindkettőnek eleget köll tönni. Összeráncolta homlokát és gondolkozott. Nehezebb tönnyalót is mögódott életiben, ez is möglössz. Vasárnap délelött is csinájjuk a behordást és asztagolást, majd a déli óráktól az Anna nap mögünneplésére, az ebédre is föltétlenül ott lösz a család. Ehhön a félig sē kész az asztagot „betetejézöm”, hogy be né ázzon, - monta. (Ez azt jelentötte, hogy a félkész, még alacsonyabb asztagra idéglenös hajazatot köllött fölrakni, 3-4 kocsinyi kévéből, amit a követköző hétfün vissza köllött bontani, s onnan folytatni a dógot.)

Ahogy István elgondolta, úgy cselekedött. Annáhon időbe mögérközött ünneplőbe ötözve az egész család. István, a felesége Juliska, - vagy ahogyan István Juliskát, mint a gyerökei annyát tisztölte, „Annyukom”, - valamint a 3 murcsi. István, mint a család feje, mindögyikük nevibe így köszöntötte Annát: „Engeggye az Isten, hogy sok számos Anna napot érijünk, erőbe, egészségbe, ezt mög töccsük el békességbe”. Mire az ünneplő válasza: „Úgy engeggye”. Istvánba nyoma sө volt fáradásnak, jókedvően, derűsen beszélte el a történetöt.

Összegyűlt ünneplő család tizenkét főbül állt. Ilyen alkalmakkor Anna többször mögjegyözte, jó, hogy nem tizenhárman ülünk az asztalhon. Bár nem vót babonás, de eszt mindig szöm előtt tartotta.

Anna a gyerökeitül mögkapta a szeretetöt, figyelmet, azt, hogy a legnagyobb nyári munkák idején is mögünneplőtek névnapját, fölköszöncsék Út, elhalmozzák szeretetükkel. Képesök voltak a legsürgösebb munkát abbahagyni ezé. Süttöt, - főzött: jó házi csigatészta tyúkhús levessel, áltajjába birkapaprikással, sülttel, krémessel, piskótával készült az „ünnepre”. Természetösen mindig akadt bor is, és az elmaradhatatlan percc. Nagy boldogság vót Anna számára égyütt látni mindön gyerököt mög az unokájait. Ebéd után az unokák – kistestvérek, ahogyan a legkisebb léányunoka Lujzi nevezte az unokatestvéreit – boldogan önfeledten játszottak s hancúroztak a gyöpön.

Sajnos a világháború a család életibe is beleszólt. Anna kisebbik fiát, Sándort a frontra vitték. Mögszakadtak az ilyen derűs családi névnapozások. Az unokák fölnöttek, a család szerkezete mögváltozott, Anna is föladta önállóságát, lányáékön kötözött. A jó Isten hosszú élettel áldotta mög, 94 évet élt.

Unokái számára ma is emléközetösek ezök a névnapok, különösen a két világháború közötti időbül. Évtizedök múltán a mögszépítő távolság ellenire is tuggyák, hogy nem vótak azok a névnapok hét határra szöló eseményök, dínom-dánomok, de szívbül gyüvő mög szeretettejjes égyüttlétök vótak, s errül is él Anna, a nagymama emléke szívbükben, aki erős vót, összetartotta csalággját. István köszöntésibe foglalt kívánság sө volt „pusztába kiáltó szó”, hiszen a család a névnapokat is mindig békességbe töttötte el.

Hódmezővásárhely, 2013. jan. 28.

Dr. Major Erzsébet

Jelige: Bagoly

Maj ha dobognak...

Jancsi gyerök tizenhat lött.

A nagygazdáhon szegődött bérösnek.

Akkoriba a tanyasi gazdák mindön hétön a kocsiddérékba pakóták az árúnivalókat, oszt a heti piacra hajttattak. Vót abba mindön!

Párbakötött vágnivaló csirke, túrú, téföl, epörfalevélbe takart vajdarabok, tojás, takarmánnak való morzsót kukorica, köles, cirok, papraforgó, kolompér, cserösznye, dinnye, kóty, hun ez, hun az, mikor mi vót soron.

Hát éccör ippeg piacnapra esött a könyérsütés ideje is.

A gazdasszony jó korán főkelt, befütötte a kemöncét, oszt bevetötte a könyereket.

Fölszerszámolták a lovakat, befogták a kocsi elé, oszt indulni készültek a piacra. Mielött elindultak vóna, möghatták a bérös gyeröknek, hogy maj ha kisül a könyér, szöggye ki a kemöncébül a szénvonyóval, mög a sütőlapáttal.

- Möglelöd a kamilajtóhon támasztva. Osztasztán „mozdazsd” is mög őket! – monták Jancsinak.

- Oszt hunnan tuggyam én aszt mög, hogy mikor sül mög a könyér? – kérdözte Jancsi.

- Hát akkor, majd ha dobognak! – válaszolta a gazdasszony, oszt a lovak közé csapva elhajtottak.

(Az vót a szokás, hogy a könyerek nagyságtul függőjen úgy két-három óra elteltivel kivöttek éggy kenyeret próbára, mögkopogtatták az alját, oszt hogyha pufogott, akkor mán kisült.)

A bérösgyerök odaült a kemönce szája közelibe.

Szotyolát törögetve várta, hogy mikor kezdenek dobogni a könyerek az előtén.

De hiába fülelt, sömmit sē hallott.

Mán a gazdáék is hazagyüttek, de a könyerek még akkor is a kemöncébe vótak.

- Hé, Jankó, tē tē! Hát mér nem szötted ki a könyereket, tē haszontalan pára, tē haszontalan pára, tē!

- Hát mer még nem dobogtak!

Hódmezővásárhely, 2013.

Bartucz Istvánné

Csudapiac

Angyal, mög az ördög
kimönt a piacra,
legeltötték szömük
almára, barackra.

Angyalszárny símított
körtét, meggyet, epröt,
Ördög a farkával
lélükött egy retköt.

Görgött ám a retök
kofa lába elé,
mögcsúszott, káromlott,
nagyot rúgott belé.

Angyalka babot vött,
mög sok édös mézet,
Ibolyavirágot,
száz szálát is, kéket.

Ördögfi sündörgött
a söröspult alatt,
möglükött egy korsót,
azután elszalatt.

Az egyik árusnál
vásárolt egy tököt,
közbe' a szomszéggyán
jó nagyokat lükött.

Szömbe is fordultak,
birokra, ököltre,
de ekkor az angyal
lészállott a földre.

Ördögöt kölnivel
szembefricskározta,
a másik vásárlót
arrébb állította.

Ördög a könnyezést
alig tudta bírni,
Embörök ördögöt
még nem láttak sírni.

A fekete lelkű
möszégyöllte magát,
oszt el is sündörgött
rögtön a föld alá.

Angyalka kacagott,
csilingölt a nyelve.
égy ezüst csöngővel
fölszállott a mennybe.

A piacos nép mintha
álombul ébredne,
meséli egymásnak
ki, mit látott erre.

Dél körül a jónép
összeszödelőzött,
lelke mögnyugodott,
hiszen a jó győzött!

Jelige: Gyorta1

Gyulafalviné Koncz Márta

Wass Albert Irodalompartoló Egyesület

Fejetlen madárijesztő

Éggyször nagy fürgeteg kereködött,
Osztán az ajtómon bezörgetött.
Mer nem ijesztöttem el a verebet,
Gyorsan lëkaptá nyakamrul a fejemet.

Kobakom né'kül sëmmit së érök,
Mindön madár énrajtam röhög.
Hiába van két kezem, két lábom,
Én csakis a fejem után vágyom.

Hadonászok kézzel, lábbal,
Összevitatkozok a halállal.
Gyűlnék a seregélyök köröttem,
Én csak állok fejveszötten.

Tömik bögyüket degeszre,
Nem figyelnek sömmit neszre.
A szőlömet is szömözgetik,
Biz ëggyikük së tétlenkodik.

Jajj! Most mitévő lögyek?
Nem látta valaki a fejemet?
Hiába is ontom dühömet,
Fej nélkül gondolkodni së löhet!

Jelige: PaiRa2

Petrecz Jánosné

Gyerökkori nyaram

Gyerök koromba sok élménybe vót részöm. Persze ezökre úgy emlékszők, hogy akkor vót ami nem teccött, de most mán jó visszagondolni rája.

Édösapám a falu vadöre vót oszt én bizon a nyári szünetöket szinte mindön évbe, az erdőbe tötöttem.

Állandóan gondoskodott édösapám arrul, hogy në csavarogjak a többi gyerökkel egész nap.

A kis gunyhóba, az erdő közepin, köteltette a kiscácánokat, kotlósok alatt.

Mikor kiköttek a kiscácánok, mindön kotlóst éggy-éggy kis házikó alá tött, amin rács vót oszt a pici fácánok ki-be járkáltak rajta.

Na, hát neköm az vót a dógom egész nap, hogy önni mög inni adjak nekik, bizonyos óránkint.

Mindig rám lött parancsolva, hogy ötetéskor friss vizet aggyak nekik. Ez bizon' nem vót mindig úgy, mer ráöntöttem a melegvízre a locsólóbul a vizet, hogy në kölljön olyan sokszor lèhajólnom.

Igen ám, de ez nem tötötte ki az egész napomat édösapám szerint, asztán úgy

gondolta, hogy vösz még melléje legalább harminc libát. Mindig mire mögkezdődött a nyári szünet, mán a kislibák is ott vótak az erdőbe. Bizon' ezökkal is vót baj, mer igaz, hogy möhettek az erdőbe mindön felé, de azér oda köllött figyelnom rájuk. Az erdő körül be vót vetve a szántóföd. Éggyik évbe kukoricával, másikba búzával, vagy ami épp gyütt sorba.

Amikor kukoricás vót körülötte, nagyon köllött vigyázni, hogy a libák nehogy belemönnyönek oszt elveszenek.

Azér én mégis odaengettem néha a szélibe úket, hogy lakjanak jól minél előbb, mer akkor lèütek a hűvösbe éggyicsomóba oszt nem köllött velük foglalkoznom.

Pár száz méterre az erdőtül, folyt a Száraz-ér, ami nem vót ám akkor még száraz. Mellette bulgár kertészet vót, oszt ott sok fiatal

dógozott. Persze szívesen lèhajtottam a libákat fürödni, mer akkor odamöhettem hozzájuk, mivel nagyon szerettem beszélgetni.

Éggyik esztendőbe búzaföd vót az erdő körül, oszt mikor lèarattak, körösztökbe rakták a kévüket.

Mon'ta édösapám, hogy hajcsam lè a libákat fürödni, mer hónap mög lösznek típve.

ÉN persze jól eljácottam az időt, mög nagyon szerettem faragni is oszt jól eltött az idő, mán dél körül vót, amikor elindultam a tarlón körösztül a libákkal.

Igen ám, de nagyon nagy vót a meleg. Szögény libáknak lógott a nyelvük a hőségbe. Nem akartak sèhova sè mönni, ahány liba vót, mind a körösztök alá bútt a hűvösbe.

Én persze féltem, hogy kikapok, ha nem fürdetöm mög őket.
Sokáig kínlóttam velük, ha párat ki tuttam a köröszet alul szödni, mire a többit kiszöttem, azok bebúttak eggy másik köröszet alá.
Na mögelégöltem a dógot, mögfogtam 2-2 libát a lábánál fogva oszt elindlutam a Száraz-érhön. Amikor mán olyan közel vótam, hogy bele tuttam őket dobni a vízbe, nagy lendületöt vöttem, oszt bevágtam mindet, ami a kezembe vót.
Na ez bizon' eltartott eggy darabig mire mindet így lëhortam a vízbe. Én is nagyon kimelegöttem oszt lëfeküttem eggy fa alá a hűvösbe. Most nem vót kedvem odamönni a kertészökhön.
Persze azok aszt mind látták, hogy én hogy hortam lë a libákat az érbe oszt a hasukat fogták a röhögéstül.

Mán hűvösödött az idő, amikor elidultam vissza a libákkal az erdőbe. Na persze nem vót szándékomba, hogy oszt elmeséjsem édösapámnak, de bizon' Ű avval fogadott: - Na kisasszon', osztán úsztak-ë a libák? -
- Igen úsztak! – montam mit së sejtve. – Monták a kertészök, hogy möntek lë a libák úszni! – felelte édösapám.

Akkor mán nem vót mit tagadnom, bevallottam, hogy úgy vót bizon'!
Nem dicsért mög édösapám, de nem is kaptam ki, viszont oszt jól az eszömbe véstem, hogy délbe soha në indújjak el a libákkal, ha fürdetni köllött őket.

No neköm ilyen kalangyaim vótak, amik akkor rossz napot okosztak, de most mán mosolyogva, vidáman emléközök vissza ezökre a napokra.

Jelige: PaiRa1

Petrecz Jánosné

A papír húszas esete vidékőn

Igaz történet az 1960-as évek elejiről

Július egyik vasárnapján Emike néni hazafelé gyüvet a temetőből, bemőnt Mamáékhoz, hogy Iliék családotul gyűnnek haza a jövő hét végén hozzá, egy pár napra. Mama möghítta űket a kishomoki földre ebédre. Tatának úgyis a születésnapja lössz, gyűjjenek el mindannyian. Előtte mink Tataékkal egyűtt kibicikliztűnk a „birtokra”, ami fél hód föld vót egy kis kűházzal. Mőg a ház előtt egy kis ganggal. Szóval meszeltűnk, takarítottűnk, mindőn edényt, tányért átmostűnk. Vártűk a pestieket. Vasárnap egész délelőtt hordtűk a vizet az ártézi kűtből a főzéshez, mosogatáshoz, még a bádokkádát is telehordtűk vízzel. Sparhelton főtt az ebéd, ami a kis ház előtti magaslaton állt. Tata és Apa odakészítették a rengeteg fát, mög fölállították a nagy asztalt mög a padokat. Minekűnk, gyerőköknek egy kopottasabb barna asztalnál – én terítöttem. A vendégőknek, mög Anyuéknak a nagy asztalra viseltősebb, de tiszta abrosz került. Nekűnk egy fehér csomagolópapírt rajszőgeztem az asztallapra. Mama mán röggel öt órakor kimőnt, úgy, hogy mire mi is kitekertűnk, mán benn sült a pogácsa. Ekkor Mama elszalasztott a kishomoki bótba, hogy vőgyek piskótalapot. Majd azt ű szépen betőtű főtt krémmel, hogy nehogy szégyőnbe maraggyon. Szépen főtt a húsleves csirkéből, a marhapaprikás is. Amikor kisült a pogácsa, mönt az almástészta befelé sülni. Anya a sajátakat készítötte, mög Mamának segítött a főzésbe. Apáék a láda sört, mög a házi bort lőengedték az ásott kűtba, hogy hideg lögyőn. A kis táskarádió, ami a luxust képviselte, éppen elmondta a híreket, amikor előgyűtt a vendégsereg. Emike néni, aki Tata elhunyt testvérinek a felesége, Ili a lányuk, Jocó a férje, a gyerőkeik, a kis Ili és Anni baba, mög Emike néni két őreglány varrőnő testvére. Mivel jó meleg vót, Ili lővetötte a ruháját és egy kacér fürdőruhát vött föl. Jó alakű, szeplős nő volt, rengeteg festékkal az arcán. Bazsarózsa színűre lagozott körmökkel mög rúzzsal, mög az elmaradhatatlan szipkás cigarettával tipögött a magassarkű papucsba. Mindig a házba vót, kenögette magát mög fészűlködött, kölnizködött. Jőcskán fogyott a pálinka is, Ili igyeközött versenyt inni a férfiakkal.

Mi ebéd után jácctűnk, kergéztűnk a ház körül. A rokonok mög Mamáék lőmőntek almát, meggyet sződni. Ili ez idő alatt fürdőruhát mög rúzzst váltott. Ezután Mama a tortával, a kihűlt meggyecibőrével, borral uzsonnázattata mög a népet. Majd lőmőntek sződni a gyümölcsöt, de Ili nem. Kicsit hűvősebb lött, ezér átötözött és ordítva gyűtt lő hozzánk oda, ahol jácctűnk.

- Gyerőkők sorakozó! Ki nyűlt a pénztárcámba, mer egy húszas hiányzik! Na gyorsan, gyorsan feleljetek lányok! Ki vötte ki a húsz forintomat?!

- Ha ilyen szömökkel nézöl rám, akkor tudom, hogy rám gyanakszol – nézött rá Anni baba oszt a homokba elvetötte magát.

- Én nem gyanakszom, de eltűnt a húszasom. Melyikötök lopott mög?! Na gyorsan adjátok vissza! – kiabálta. Na, erre a férje, Jocó mög a többiek is előgyüttek.

- Mit kiabálsz itt Ili, nem az iskolába vagy! Mi van azzal a vacak húsz forintoddal? – így a férje – Hallgass mán el végre!

- Eltűnt a tárcámbul, itt vót a cigi, az öngyújtó mög a rúzs mellett, valaki kilopta, ezér kiabálok.

- Majd möglössz, biztosan kirántottad valahun, majd előkerül.

De Ili nem tágított, csak azt kiabálta, hogy valaki ellopta a pézit. Már az anyja mög a két nagynéni is csitította, hogy hallgasson, de Ili csak azt mondogatta, hogy möglopták. Ezután átmönt a mi földünkre, ahun a kerékpárjainkat lëraktuk. Anya észrevötte, hogy az én kerékpárom szerszámtartó búrtaakját kinyitotta.

- Mit keresöl Ili?

- Sömmit, csak néztem. - és elpirulva visszamönt Mamáékhn.

Mielött visszautaztak Vásárhelyre, persze vacsora is vót. Élcelödtek Ilin, mög a húszasán, jókat nevettek. Mi osztán nem. Mikor elmöntek, hát akkor Tata kitört magábul. Az asztalba rugott, és úgy kiabált.

- De az anyja mögváltó Úristenit! Az én asztalomnál többet nem öszik! Ide gyünnek üres kézzel ebédölni, itt egész nap öszik, iszik orrvérzésig hetedmagával, oszt gyanúsítja az egész családomat húsz forint miatt!

Másnap Mama mán röggel hat óraker Emike néni Kapitány uccai lakásának ablakát verte.

- Mi van Rózsám?! hogy ilyen korán itt vagy?!

- Egész éccaka nem aludtunk, most Homokrul gyüvök, ott világossal mögleltem a húszast, ott volt, becsúszott az ágy alá, tessék – oszt nyútotta.

- Ó, hát nagyon kár vót ezér kimönni, nem olyan fontos dolog vót, hogy ezér fölkelcsél bennünket!

- Nekünk fontos vót! A lányod divatbemutatót tartott, mög állandóan festötte magát, mög cigarettázott, oszt nem vötte észre, hogy kirántotta a lagos körmeivel a piperéjibül. Nem mink loptuk el a pézit. Möglött! Odaadhatod neki! Augusztus végén Ili még hazalüködött Pestrül.

Kötelező vizitre elgyütt hozzánk, mivel Mama is ott vót, hát hozzá intézte kérdéseit.

- Mi lössz a program Rózsai néni?

- Én a temetőbe mögyök. Rózsaiék – nézött anyára – csomagolják a füzetöket, mög a könyveket.

- Oszti Kishomokra mikor mönnek? – kérdözte Ili.

- Hideg van, kezdődik az iskola, mög haza hozattuk a sezlonyt, az eckájgokat mög a sparhetot is.

Ili köszönt és elmönt.

Soha többé nem ültették Tatáék az asztalukhn, de mi sē!

A szöröncsés embőr, aki hirtelen gazdagodott mög

Ēgyször, mikor az istállóbul kigyüttem, fura dolog történt vélem, amit most el is mesélök.

Kiléptem az istállóbul, oszt mögláttam ěggy nagy követ. Körbejártam, nézögettem, de én ilyet még egész életömbö' nem láttam. Mer ez nem akármilyen kű vót, hanem csillogó-villogó mög jó nagy vót. Gyorsan elszaladtam az ěgyik jó barátomhoz, hogy segítsön neköm mögtudni, mi ez a csudakű. Hamar visszaérköztünk az istállóhoz, de a kűnek sē híre, sē hamva nem vót, eltűnt. Na, itt kezdődött a baj. Kerestük, kutattuk a kűvet, de sēhun sē találtuk. Mögnéztük a házba, a padláson, az istállóba, még a kertbe is mögnéztük, de nem találtuk mög. Hát, beültünk a konyhába inni ěgy kupica pálinkát. Majd mikor mögittuk Bélával (mivel így hitták a jó barátomat), kimöntünk – oszt csudák csudájára ott termött a kű. Hát akkor mán Béla is csudálkozott, miféle kű ez. Arra jutottunk, hogy kettévágjuk. Hoztuk is a nagy fűrészt az istállóbul, oszt gyorsan kettévágtuk. Hát gyémánt vót benne. Sok apró gyémánt. Nagyon mögörültünk, de kicsit mög is ijettünk, mer nekünk még sosē vót ennyi pézünk ěgyszörre, vagyis gyémánt, de abbul is péz lössz ěgyször.

Beszaladtam anyámhon mög apámhon, elújságolni nekik a jó hírt. Űk is úgy mögörültek. Gyorsan kimöntünk a vásárba, mögvöttünk ěgy pár jószágot az istállóba, a ló mög a tehén mellé. De azér Béla barátom is kapott ěgy kis pézt – gyémántot.

Űgy gondoltam, hogy most mán van pézöm, így mán van esélyöm a faluvezető lányát feleségül vönni. Vöttem is magamnak szép drága ruhát, mög szép paripát. El is indultam, közbe' Julcsinak, a szomszéd leánynak elújságoltam a szöröncsémet, aminek nagyon mögörült, de mikor möghallotta, mire készülök, vagyis hogy Marinak akarom mögkérni a kezit, elszomorodott, de én figyelömbö sē vöttem.

Gyorsan elmöntem Marihon is, ěgyütt vacsoráztunk, majd szinte mindön nap ěgyütt vótunk. ěgyik naprul a másakra, míg éccör csak arra ébredtem, hogy mēgint szögény vagyok. Én ezt elmondtam Marinak. Mari borzasztó mérges lött, oszt kidobott a házbul.

Hazamöntem, oszt most rágyüttem, mindön jónak vége lössz éccör. Mindönki elfordult tülem. Még jó anyám és apám is, mer mindön vagyönunkat, a régít mög az újonnan szörzöttet is elpocsékoltam ěgy hónap alatt. Az ěgyetlen embőr Julcsi vót, aki most is mellettem állt. Mögvigasztalt, mög bátorított. Akkor döböntem rá, hogy ű az ěgyetlen, aki még szögényön is mellettem áll. Julcsinak pár hónap múlva mögkértem a kezit. Hatalmas lakodalmat csaptunk, oszt boldogan éltünk sokáig.

Így gyüttem rá, hogy nem mindig az a jó embőr, aki kívülrül szép, hanem az, aki belülrül is szép.

Különbségek

Égy decemberi napon hivatalos tönnyalóm Szöged városába szólított.

A röggeli busszal möntem, hogy lögyön elég időm a gyüvés-mönésre. Mögaztán a hivatalok malmai lassan örölnek, sok türelöm köll a várakozáshon. Az embört kúdik egyik ablaktul a másikig. Egyiknél kikérdözik, a másik helyön mög nem gyözi a nevit alakörmölni. Aztán aszongyák, hogy üjjön lë, oszt várjon.

Szöröncsére találtam egy üres széköt, lételepödtem, oszt nézelödtem.

Vót ott egy asszony, biztos nagymama löhetött, mer möglöhetősen sokszor mög hangosan rákajabált egy hatéves forma kisgyerökre, akki nem lelte helyit. Körbeszaladgálta az újságosbödét, kéccör is nekifutott egy idősebb asszonynak, egy férfi kezibül mög kitépte egy újság sarkát.

Aztán éhös löhetött, mer a nagymama szatyorjába könyékig beleturkált, mire lelt egy órjaskiflit.

Mögtámaszkodott a nagy térgyin, oszt falta a kiflit, csak úgy hullott körülötte a földre a morzsa. Nyavajgott, hogy szomjas. A nagymama mellyibül hangos sóhajtás halaccott.

Elövött egy zöd üvegöt, nyútotta a gyeröknek, hogy igyon. Az kikapta a kezibül, kezte kortyolgatni, de a szája két ódalán csurgott a víz a küvezetre is. Mikor mögelégölte az ivást, visszatötte az üvegöt a szatyorba, a víztócsát mög a cipője talpával elkezdte szétmázolni a földön. Egy pókot formázott a szürkés pocsolyából. A középön lévő vízbül lábával csíkokat húzott mindönfelé. Az egyik ilyen vízpóklábön egy asszony mögcsúszott, oszt a térgyire esött. Fölsegítöttek.

Ezt mán nézni is elég vót, mög a türelmöm is elfogyott.

Szöröncsére éppen szólítottak is, hogy kész a szükségös írás.

Kicsit támolyogva szálltam föl a hazafelé gyüvő buszra. Éppen lételepödtem, mikor egy berlinörkendös asszony szállt föl utánnam egy iskolás forma gyerökkel. Összerándult a gyomrom. Fölkészültem lelkömbe, testömbe a hazafelé út viszontagságaira.

Ekkor a kisgyerök elővött egy kis vászontarisznyát, oszt abbul varázsolt elő néhány szaloncukrot.

Csókolom! – mondta, – Kellemes karácsonyi ünnepeket kívánok! – Azzal kis, meleg kezivel tenyerembe nyomta az aranyló szaloncukrot. Adott még néhány körülötte ülönök is, aztán léült a nagyannya mellé, oszt a vállára hajtotta a fejit.

A néni mögsímogatta a kis buksi fejet, oszt egész hazáig pusmogtak, nézelöttek az ablakon, kuncogtak csöndesen.

Én mög elégödötten értem haza.

A félresikerült angyal története

Napokig gondolkodtam, hogy miről írjak. Nem azért, mer' nem tanáltam volna témát, hanem azért mer' annyi témám van, hogy nem tudtam, melyiket is válasszam. Egy dologba' biztos vótam, mégpedig abba', hogy nem kitanált történetet fogok írni, hiszen az életöm teli van eseményökkel, történetökkel, így nem köll az agytekervényeimet mögcsavarni, hogy belülük valami épkezláb történetöt kisajtoljak. Így tehát kedves fődjeim, mindön, amit itt olvastok, színtiszta igaz. Kezdjük tehát a kezdettel.

Amikor mögszülettem, szüleim első gyerökeként, apám, anyám, mög apai nagyanyám egy csomorkányi tanyán laktak. Csomorkányra én egyáltalán nem emlékszök. Hát hogy is emléköznék, mikor szüleim még egy éves koromba' elkötöztek Aranyágba. Születésöm körülményeirül a család, mög a rokonság révén szöröztem tudomást.

Szóval, amikor anyámra rágyüttek a szülési fájások, éppen nagy hó vót. Apám egy szekeret kért köccsön valakitül hogy bevigye anyámat a vásárhelyi Közkorházba. Ott szépen kirakta a fölvételnél, a nővérök mög fölsétáltak vele a szülészetre, apám mög hazavitte a szekeret a gazdájának, oszt végezte a dógát otthon a tanyán. Mivel azt mondták, neki, hogy másnapra mögszületök, másnap röggel útnak indult a félcombig érő hóba', oszt begyalogolt Vásárhelyre a kórházba. Késő délután lött mire odaért, oszt mingyár mönt is föl a szülészetre mögnézni anyámat, mög hát remélöm engömet is. Szöröncséje vót, mer' éppen olyan napon mönt, amikor látogatás vót. Akkor még nem úgy vót ám, hogy az apák bennmaradtak a szülöszobába' mint manapság, hanem onnan nekik "sicc ki" vót. Ugyanígy nem vót ám az elég indok, hogy gyerököm születött, oszt szeretném látni, mög az asszonyt. Ha éppen látogatás vót, akkor röndbe', de ha nem, akkor tessék visszagyünni csütörtökön kettő mög négy óra között, amikor látogatás van. Ha látogatni nem is löhetött mindig, azt azért mögmondták, hogy mi születött, mög, hogy mekkora, satöbbi.

Ahogy benyitott a kórterömbe, anyám az ágyba' egy kicsit elkámpicsorodva, de azért mégis örömmel üdvözölte. "Na, hát mögszületött, de nem lány lött ám, hanem gyerök." Így osztán nem löttöm Klárika. Apámnak mindögy vót. Aszongya anyám, hogy apám örült is, oszt örömibe' ütöt puszilgatta. A korombeliek tuggyák, hogy akkoriba' még nem kukucskáltak, oszt nem próbálták tudományosan mögállapítani a születés előtt, hogy gyerök lössz-e vagy lány. Ez az élet titka vót, no mög a mindöntudó asszonynépé, akik a terhös asszony hasának alakjárul, a várandós idő alatti rosszullétökbül, mög a pisilés gyakoriságából tudni vélték, hogy gyerök lössz-e vagy lány, és ez így vót röndjin.

Gondoljátok csak el, hogy mennyire kiábrándító lenne, ha mán előre tudnátok, hogy mi van a karácsonyfa alatti csomagba'. Mindëgy, anyám mindön gondolatával azon vót, hogy lössz neki egy Klárikája. A nővér, aki világra segített, ábrándította ki ütet. Amikor világragyüvetelöm után mögtakarítottak, oszt anyámnak mögmutattak, az rámnézött, de ű, möglátván az érthetetlen okból lángvörös hajamat, azt mondta, "Ën ezt a ronda vörös gyerököt nem szoptatom." Ez biztos jele annak, hogy nem ilyennek képzelt el. De asztán az éhségömbül fakadó, hóttat is fölébresztő ordításom möglágyította a szívit, oszt mégis csak mögszoptatott. Szöröncsémre.

A nővérkével kapcsolatba' az is érdekös, hogy 10 évvel később, amikor vérszegénység miatt 3 hetet köllött a kórházba' tőtenöm, ű vót a gondozónővéröm a gyerökosztályon. Miután kioktatott, hogy ű vót, aki segített neköm világra gyünni, alaposan öszeteremtött, amikor a 2 többi gyerökkel az osztályon az ágyak tetejin ugrálva göngyölegbe csavart pëlénkákkel labdázunk (mer' ugyanabba' a kórterömbe pëlénkások is vótak velünk). De ez még mind sömme, mer' még további 12 évvel később ű segította világra első gyerökömet is. Ó, bocsanat, első lányomat. Mondta is az asszonypajtásnak, hogy bizony ű segította világra ennek a lánynak az apját is.

Míg ott vót apám, későbbi körösztyanyám, anyám nővére is möggyütt. Ű még nem tudta, hogy gyerök lött-e vagy lány, oszt mondja anyámnak, hogy "Na, hagy nézzem mán azt a kis angyalt!" Ki is hoztak; akkori szokás szerint anyaszült meztelenül, oszt mögmutattak apámnak, körösztyanyámnak. Erre körösztyanyám öszzecsapta a kezit, így nyugtázva anyám álmaid: "Na hát ez tényleg angyal, csak éppen szárnya helyött farka nőtt." Ebbe oszt mindönki bele is nyugodott. Az akkor előirt kéthetes kórházi tartózkodás után hazavittek, bár anyám szerint vót még egy kis kalamajka, mer' a kórházba' elcseréltek Nagy Bélával, oszt anyám ütet szoptatta néhány napig, annak az anyja mög engömet. De aztán rágyüttek valahogy, oszt visszakerültem anyámho'.

Hazavittek a csomorkányi tanyába, ahun szüleim élték a tanyasiak abba' az időbe' mögszokottá vált félelömmel teli napjaikat. Ugyanis háború vót. A németök mindönt fölvásároltak amikor átvonultak. De amikor mögverték őket Sztalingrádnál, ugyannerre gyüttek visszafelé, oszt ami addig esetleg bekerült a tanyába, azt mögin elvitték, bár fizettek érte, mégha a péz értéke sömme sè vót. De gyüttek utánuk a ruszkik, akik zavarták őket Berlin felé. Aztán mint röndös katonák a háborúba', bizony űk is mindig éhösek vótak. Szóval begyüttek öten a kis tanyába halálra rémísztyve apámat, anyámat, akik a vásárhelyi magyaron kívül más nyelvön mög sè tudtak mukkanni. Az oroszok mög magyarul nem tudtak. Étel keresve mindön edénybe belenéztek, mindönt mögmozgattak, de sömme önnivaló nem vót a házba', csak egy félig rohadt uborka, amit végszükségbe' anyám tanált kinn a födekön oszt hazahozta. A tyúkokat mán korábban elhordták a németök, románok, oroszok. Mielött az öt géppisztyolos katona kimasírozott vóna a tanyábul, az egyik benézött a kemönce melletti kuckóba, ami az én pihenöhelyöm vót, mer' sè gyerökkocsink, sè ketrecünk nem

vót. Möglátott engöm a pólyába’, oszt nyúlt felém. Anyám hisztérikusan odarohant, fölkapott oszt a karjába zárt zokogva. De az orosz nem tágított. Tovább beszélt anyámnak oroszul, amit ű nem értött és csak zokogott félelmibe’, hogy el akarnak engöm vönni túle, de aztán félve, mög hüppögve, mégis csak odadott az orosz katonának. Az mög magához ölelt, aztán möghintáztatott úgy a karjába’, majd mosolyogva gügyögni kezdött azt ismétölgetve folyton, hogy “gyityó, gyityó, gyityó”. Még a könnyei is kicsordultak. Anyáméi mög erre elálltak. A katona szabadon levő kezivel rámmutatott, aztán a messziségbe legyintött, anyám szerint azt próbálván értésire adni, hogy neki is van egy ilyen gyityója (kisgyeröke) messzefödon. De aztán mönni köllött neki. A parancsnokuk kizavarta az egyenruhás pészrámat, aki a küszöbön még mögtorpant egy pillanatra. Járörtáskájába nyúlt és egy darab fekete komizkönyeret vött ki, amibe mán beleharaptak, és rátötte a pólya tetejire, az anya karjába’ lévö gyerök hasára. Olyan sokszor, mög olyan egyformán mondták el ezt a történetöt, hogy biztos igaz vót. Ezök szerint az angyal, amirül születésöm előtt anyám beszélt, mégis csak ott sündörgött a környékön. Biztos ű vót a védöangyalom.

Levelibéka jeligére
Kalaheo Hawaii

Samu János

Wass Albert Irodalompartoló

Jelige: Mami

A szögény gyerök élete

Én égy szögény paraszt család második gyeröke vagyok. Mán a 14-ik helyön lakok. Remélöm, innen mán nem köll kötözködni, mer ez saját ház. Régön a szögény embörök két-három évönte kötöztek égyik gazdátul a másikhon, hogy möglögyön a betövö falattyuk, vagy béröstanyások vótak vagy árendások. Így jártam én is, mikor gyerök vótam. Szökehalmon vót a szülötanyám. Akkor még otthon szültek a nők. amikor nagy löttem, mesélték, hogy rítt a bábaasszony, azt mondta azér, mer beteg a kiskutyája. Kiderült, hogy a szüleim nem fizettek neki, mer vót szögénységi bizonyítványuk, ezér rítt. Ebbül az Olasz nevezetü tanyából kötöztünk Szörhátra. Pár év múlva újbul kötöztünk az ér alljra. Ekkor mán 5-6 éves löhettem, amikor a nagykörösztúton möntek a tankok a pösai dombnál északra. Az ajtóbul néztük úket, amikor az orrunk előtt süvített el a golyó. Nagyon mögijettünk. Másnap mögtuttuk, hogy a szomszédékhon gyütt a fiúk látogatóba. Olyan színü kabáttya vót, mint akkor a katona ruha. Azt gondolták, hogy katona szökevény, azér lüttek rá. Gyorsan lëhasalt, azt hitték, möghalt. Nos, innen emlékszök az életömrë. A testvéröm égy évvel idősebb nállam, hogy né kölljön néki a sarat taposni a faluig a tanyáru, így a nagyszülöktül járt a vásárhelykütasi iskolába első osztályba.

Én pedig a másik nagyszülöktül Gyopároson a közëplaki iskolába. Ott tanultam a bötüvetést. Ezután mögint kötöztünk Csicsatérre. Így mán szaporodtak a tanítók, itt két tanyába is laktunk. A következő kötözés Szökehalomra lött. Itt mögint löttek tanítók. Ahogy ide kötöztünk, akkor láttam mög a szülötanyámat, mer a szomszédba vót. Itt së sokáig lakhattunk, mer a gyönyörü röndször kárpótlásba adta a tanyát. Mögént lött égy kötözés, új iskola, új tanító. El löhet képzeln, hogy nem vót könnyü gyerökkorom. Hét osztályt hét tanító előtt, négy iskolába lëtönni. Ez nem vót sömmi. A tanulásrul nem is beszélve. Nem úgy tanultunk, mint a mai gyerökök, függönyös, hűvös szobába közbe az internetön lógnak. Nékünk fogni köllött a könyvet, hajcs a gyöpre legeltetni „ott ráérsz tanulni” jelszóval. Be vótunk osztva, ki mikor legeltet, de a másiknak së vót jobb sora, neki a tyúkólat köllött kitakarítani, mög az udvart fölsöpörni. No mög fogni köllött a tajicskát oszt behordani az összeszödött száraz tehén ganajt. Ez azér köllött, mer evvel melegítöttük a katlanba az üstbe a mosó mög a fürdövizet. Bevítették a konyha vagy a szoba közepire a nagy fateknyöt. Vót olyan nagy teknyö, hogy ketten is füröttünk benne. Ez a kötözés vót az utolsó iskolás koromba. Ekkor mán nagyocska gyerök vótam, neköm is vót emlékkönyvem. Ebbe írogattunk égy másnak versöket. Innen gyütt a vers szeretete. Én varró

akartam lönni, de az apukám nem vött varrógépet a nélkül nem vöttek föl továbbtanulni. Ezér vót az említett hét osztály, mer utána elmöntem dógozni. Az utóbbi iskolámat egy dülő, földút választotta el a csajághy olvasókörtül. Ide jártunk szerepöket tanulni, bálozni. Rödöztünk sima bálát, szerepöst, vacsorást, sőt szüreti bálát is. Emlékszöm, égyször Labozár Pali bácsi tanított mög nekünk egy magyar táncot. Máskor mög vendégszerepöltni híttak mög a kútsi Népházba. Itt előattuk a „Gyimösi vadvirág” című jelenetöt. Ez a teröm most az ÖNO, vagyis mán a gondozási központ nevet viseli. Ez mán sok mindönt mögél. Én oda jártam óvodába, moziba, tánciskolába, bálba, de vót mán ruhásbót, sőt iskola is. Ez mán a fölnött korom ideje, de a kötözés még mos sè maratt el. Itt még két tanyába laktunk, nem sokáig. A következő tanyát mán a mi keresetünk hozzáadásával mögvötték a szülök. Ezt a tanyát ránk írták, mivel mán nagykorú löttöm, így lött egy fél tanyám. A bálozások alkalmával lött egy barátom is, aki a szomszéd lött, hogy mi oda kötöztünk. Egy alkalommal kihajtottam a disznókat, birkákat, hogy ögyönek, legejjenek. Láttam, hogy gyün a barátom, gondoltam, mögy az anyukájáhon, aki nem messze tülem gyüti a csutkatüvet. Régön a csutkatüvel főztek az asszonyok, mer akkor még gáz nem vót. télön ízikkkel fütötték föl a kemöncét, oszt betötték a bablevest föni. A kemönce padkára ütünk melegödni, de vót, hogy a lábunk fázott. Visszatérve a barátomhon, nem tudott vóna segíteni az anyjának, mer be vót gipszölve a térgye. Így hát odagyütt hozzám. A tavaszi napsütésbe jól elbeszélgettünk. A jószágok mán mögmelegöttek, oszt bemöntek a tanyába. Mi még jó sokáig ott beszélgettünk. Talán akkor lött a kapcsolatunk komolyabb. Telt múlt az idő. Égyször csak mögkérte a kezemet. Ebbül a kézfogóbül házasság lött. Mondanom sè köll, hogy kezdödött mindön előrül. Gyütt a kötözés újra. Az uram vasutas vót, így mögkaptuk a pösahalmi örházi lakást. Ott laktunk nyóc évig. Az élet úgy hozza, hogy fejlödni köll. Itt jegyzöm mög, hogy az uram apja möghalt, amikor ő 15 éves vót. Így nem tanulhatott tovább, otthagya az iskolát, mer ő lött a családfönntartó, vót még öt kistestvére. Tehát úgy döntött, hogy fölnyött fejjel tanul tovább. Ez nem vót könnyü, mer mán akkor vót két gyerökünk. Váltókezelő lött. Orosházi-tanyák állomáson kapott állást lakással. Két évig laktunk ott. Kútsi születésüek vagyunk mind a ketten, vágytunk haza. Vöttünk egy tanyát. Így mögint lött egy fél tanyám. Itt éltem 35 évig. Az uram halála után, ami közel 11 éve történt, két év után vót az utolsó kötözés a családi házba, amit 30 éve építettünk közösen a fijamékkal. Ahová óvodába jártam mán nagyon régön, most öszülő fejjel oda járok a nyugdíjas klubba mindön keddön, lassan 9 éve. Itt jó hangulatba eltöttyük a délutánt. Éneköt, versöt, táncot tanulunk. Fölkérnek minket előadásokra is. Többször fölléptünk mán a Fekete Sasba is. Vót olyan ének-elöadás, amin NÍVÓ-díjat kaptunk. Van köztünk olyan, aki országos döntön versölt. Négyször Sopronba is elmöntünk az idősek Nemzetközi Találkozásójára, ott is szerepöltünk. Sőt még vótunk Torontálvásárhelyön is. Ott mögtanítottuk egy táncunkat közösen előadva nagy sikert arattunk vele. Mög szoktam vönni a nyugdíjas újságot. Égyször találtam

benne egy versöt, átformáltam, oszt mögírtam a mi klubunkról. Ezön möglepődtek a klubtársak, hogy én ilyen is tudok. Az idő telt, múlt, az agyam nem csitult. Mindön eggyes föllépésrül, kirándulásrül mögírom a versöt. A legutóbbi versöm rullam szól. „Életöm” címmel írtam mög. A befejezése így szól, de ezt mán nem ő-vel írom lé:

Az idő azon is eltelik,
Aki szegénynek születik,
De hét osztály is elég lehet
Versbe szedni egy életet.

Székkutas, 2012.december 12.

Kaszás Mihályné

Wass Albert Irodalompartoló Egyesület

Jelige: Vonaton

Ültetök mán vonaton?

No, osztán emléköztök-ë még a fekete vonatra? Gyütt-mönt az mindön nap, keletrül nyugatra, nyugatrul keletre, vitte a sok embört dógozni föl Pestre! Péntökön mög mán szögény mozdony accsuda, hogy pöfögni tudott, úgy lógott, nyomakodott a sok embör, hogy éccör hazatanájjon!

A fene essön a jó dógomba, hát nem pont akkor vót dógom arra, amikor a legtöbb möntek hazafelé? Aszongya a bátyám, ű is elgyün velem, nem vót még alkalma mögnézni, csakugyan árulnak-ë pulykakakast Debrecenybe. Hát most akkor egygyúttal mögnézné. Mondom, jó.

Szentösbül még csak-csak möhetnékje van az embörnek, de amikr nézi ám, hogy Tiszatenyő, Tenyőszállás mög Szajol: No akkor köll fölkötni a gatyát, mer ott aztán átszálni nem gyeröknek való dolog. Gyütt is a vonat. Fekete vót kívül-belül, no mög a benne ülök is.

Innye, aszongya a bátyám: Hugám, jó lössz, ha valami résön főnyomakodunk, mer lëmaradunk, oszt soká lössz másik vonat. Tójjá is mán egybül a hátsómat, mög ű is nyomul, valahogy a peronra kecmerögtünk. Kandikálok, hát nem nyócan, de néhun tizenketten is vótak egy kupéba. Amikor aztán egynek csak gyütt a szükség, oszt kimönt, mondom, nem szorítának egy helyet esetleg neköm a sarokba? Aszongyák, gyühet a bátyám is, sok jó embör elfér kis helyön. Oszt télleg. Mán ugyan a két vállam az óromat nyomta a szük helyön, de mégiscsak ültünk. Oda vót föstve, hogy „nem dohányzó”, mink attul bokáig tapostunk a csikkbe. Tárva mindön ajtó mög ablak, még a' köllött vóna, hogy künn zimankó lögyön. Mikor mán elhagytuk Püspökladányt, a bátyám – aki füstölös embör vót ökölnyi korátul – kinyomakodott a peronra, oszt rágyútott. Aszongyák a többiek, hogy ugyan mán, hát ültibe is rágyúthatott vóna!

Amúgy is néztek ám, hogy bötü van a kezembe, de a szó is beléjük fagyott, mikor mondom, hogy „a bátyám ugyan bagózik, de útájja a füstöt”. – Vót ám csönd!

Fertáj óra után aztán fölállt egygy szurtos atyafi, oszt ű is kiállt a peronra püfékölni. Aztán mög a következő. Aztán még egygy. No, addig-addig, hogy ott passzírozták mostmán egymást a peronon, én mög terpeszködve ültem egyedül a

kupéba, bokáig taposva a csikkbe. Képzeltetik, hogy' értünk Debrecenbe...
Osz kibírtam röhögés nélkül.

Mán ilyen dógok manapság még sè történnek, amiúta mögtiltották a
szana-széjjel bagózást.
Vagy ti mégsè hiszitök?

Hódmezővásárhelyön, 2013 január utolsó napján.

Hegyiné Csernus Judit

Wass Albert Irodalompartoló Egyesület